

**Saeimas priekšsēdētājas Ināras Mūrnieces uzruna Ebreju tautas genocīda
upuru piemiņas dienā, kad aprit 75 gadi kopš holokausta sākuma Latvijā
2016. gada 4. jūlijā**

Augsti godātais Valsts prezidenta kungs!
Godātie ebreju kopienas pārstāvji!
Ekselences, dāmas un kungi!

Šodien mēs stāvam Rīgas Lielās horālās sinagogas vietā, kas pirms 75 gadiem kļuva par sāpju, ciešanu un nāves vietu. Te bija sākums holokaustam Latvijā. Mēs esam pulcējušies, lai godbijībā pieminētu ebreju tautas ciešanas. Ebreji vienmēr bijuši, ir un būs Latvija sabiedrības daļa.

Okupētajā Latvijā 1941. gada 4. jūlijā nacistu atbalstītāji šeit nodedzināja sinagogu – dievnamu, kurā, glābiņu meklējot un lūdzoties, atradās cilvēki. Šis prātam neaptveramais noziegums notika dažas dienas pēc tam, kad nacistiskā Vācija bija ieņēmusi Rīgu. Traģiskajā 1941. gadā Latvija tika okupēta otrreiz, lai gan kā valsts *de facto* jau bija iznīcināta 1940. gadā. Diemžēl šī traģēdija šeit, sinagogā, notika uz Latvijas zemes.

Šī ir ne tikai Latvijas, Vācijas un daudzu Eiropas valstu traģēdija, - tā ir cilvēces un pasaules traģēdija. Otrā pasaules kara laikā uz Latvijas zemes savas tautības dēļ tika iznīcināti neskaitāmi cilvēki, un gandrīz 70 tūkstoši no viņiem bija ebreji, kas līdz tam mierīgi bija dzīvojuši mums līdzās. Nacistu organizētais holokausts Latvijā, tāpat kā citviet Eiropā, diemžēl nenotika bez vietējiem izpalīgiem. Šiem noziegumiem nav attaisnojuma un noilguma.

Holokausta piemiņa un vēsturiskā izpēte ir mūsu morālā un politiskā apņemšanās. Mēs par to stingri iestājamies gan pašu mājās, gan starptautiski. Tieši šajās dienās mēs pieminam arī Elija Vīzela aiziešanu. Viņš, kas pats pārdzīvoja holokaustu, savu mūžu veltīja tam, lai cilvēkos raisītu līdzpārdzīvojumu. Vīzels savulaik teica: “Es cīnījos ar vienaldzību. Es tiešām ticu, ka mīlestības pretmets ir nevis naids, bet vienaldzība. [...] Klusēt un palikt vienaldzīgam ir lielākais grēks no visiem.”

Vēlos apliecināt, ka holokausta piemiņa Latvijā vienmēr būs dzīva un vienaldzība to neaizskalos.

Dzīva būs arī piemiņa par ebreju glābējiem. Mūsu vidū bija drosmīgie, kas riskēja ar savu dzīvību un nepakļāvās nacistu pavēlēm. Tepat blakus atrodas piemineklis Žanim Lipkem un citiem, kuriem cilvēcība bija svarīgāka par visu un kuri Otrā pasaules kara gados glāba ebrejus. Mēs apzinām tos, kuri nesalūza un nostājās pret nacistu teroru un kuri ebrejiem sniedza glābiņu. Pēdējos kara gados, kad nacistu varas iestādes ebrejus evakuēja uz Vāciju, kopā ar viņiem aizveda arī latviešus – viņus iznīcināja Štuthofas nometnē un citviet. Atklājas arvien jaunas liecības par to, ka simtiem latviešu ir centušies un glābuši ebrejus šajās cilvēces vēsturē vistumšākajās dienās. Glābēju varonība un cilvēcīguma piemērs ir kā apliecinājums, ka cilvēkmīlestība gūst virsroku.

Saeima ir spērusi nozīmīgus soļus, lai atdotu Latvijas ebreju kopienai svarīgos kultūras, reliģijas un sociālas nozīmes īpašumus, kurus tai bija atņēmusi padomju vara un vācu nacisti.

No vēstures neko nevar izsvītrot. Holokausts atgādina, kur noved valstiskā līmenī mērķtiecīgi kurināta neiecietība. Šodien, kad Eiropā saskaramies ar grūtībām un izaicinājumiem, mums visiem un ikvienam jānostājas pret naida un vardarbības kurināšanu starp tautām, reliģijām un cilvēku grupām. Mūsu augstākais uzdevums ir nepieļaut karus, vardarbību un masveida slepkavību atkārtoties.

Vēstures mācības ir nozīmīgas nākotnei. Mēs noliecam galvu nevainīgo upuru priekšā. Viņu piemiņa ir dzīva mūsu sirdīs, un mēs šo piemiņu nodosim nākamajām paaudzēm.